

Dạy trẻ lòng từ bi với những sinh vật bé nhỏ

ISSN: 2734-9195

08:05 26/09/2025

Khi được tiếp xúc với thế giới quan của các loài vật khác, các em sẵn sàng trở thành người hướng dẫn cho người khác - những “vị hộ pháp” nhỏ tuổi của muôn loài.

Một góc nhìn từ Phật giáo và Giáo dục Sinh thái: Trong thế giới đầy chuyển động và không ngừng biến đổi, việc nuôi dưỡng lòng từ bi nơi trẻ nhỏ không chỉ là bài học đạo đức, mà còn là nền tảng để xây dựng một tương lai biết yêu thương và tôn trọng sự sống.

Từ góc nhìn của Phật giáo kết hợp với tinh thần giáo dục sinh thái hiện đại, bài viết sau gợi mở cách giúp trẻ phát triển sự đồng cảm với những sinh vật nhỏ bé quanh ta, những “người bạn” thường bị bỏ quên, hay thậm chí sợ hãi, như côn trùng và các loài bò sát. Đây không chỉ là bài học về lòng tốt, mà còn là một hành trình gieo hạt từ bi vào cuộc sống hàng ngày.

Ảnh: Grant Ofstedahl

Mùa Xuân của sự sống và những người bạn bé nhỏ

Trong tiết trời mùa Xuân ẩm ướt của bán cầu Tây, lòng đất và cỏ cây như rộn ràng hơn với sự xuất hiện của giun, bọ cánh cứng, dế, kiến, nhện và vô số loài côn trùng khác. Với nhiều người, đây là những sinh vật gợi cảm giác sợ hãi hoặc khó chịu. Thế nhưng, không thể phủ nhận rằng chúng là những “công dân” quan trọng của đất đai và hệ sinh thái. Ngay cả ve hay muỗi, vốn bị xem là gây hại, cũng là một phần trong mạng lưới sinh tồn toàn cầu. Do đó, trong khả năng có thể, ta nên hạn chế làm tổn hại đến những sinh linh nhỏ bé này.

Tại các thư viện thiếu nhi, nơi chứa đựng nguồn tư liệu phong phú và đầy màu sắc, không chỉ trẻ em mà cả người lớn cũng có thể tìm thấy những cuốn sách giúp mình nhìn lại định kiến lâu đời đối với những sinh vật bò sát và côn trùng.

Khởi phát lòng từ: giảm thiểu tổn hại

Tôi thường nhận được câu hỏi: “Tại sao không phải tất cả người Phật tử đều ăn chay?” Câu trả lời không hề đơn giản và tôi đã phần nào lý giải điều đó trong cuốn sách *Kindness for All Creatures* (Shambhala, 2019), [tạm dịch: Lòng từ đối với tất cả các sinh vật].

Dù là ăn thịt, cá, gia cầm hay chọn lối sống chay tịnh, thì trong quá trình nuôi trồng và thu hoạch thực phẩm, vẫn có vô số sinh vật bị tổn thương hoặc mất mạng. Trong ngành nông nghiệp sản xuất ngũ cốc, tương tự như “vô hại”, côn trùng lại là loài bị giết nhiều nhất, cả trực tiếp và gián tiếp thông qua thuốc trừ sâu, thuốc diệt cỏ...

Hình ảnh minh họa

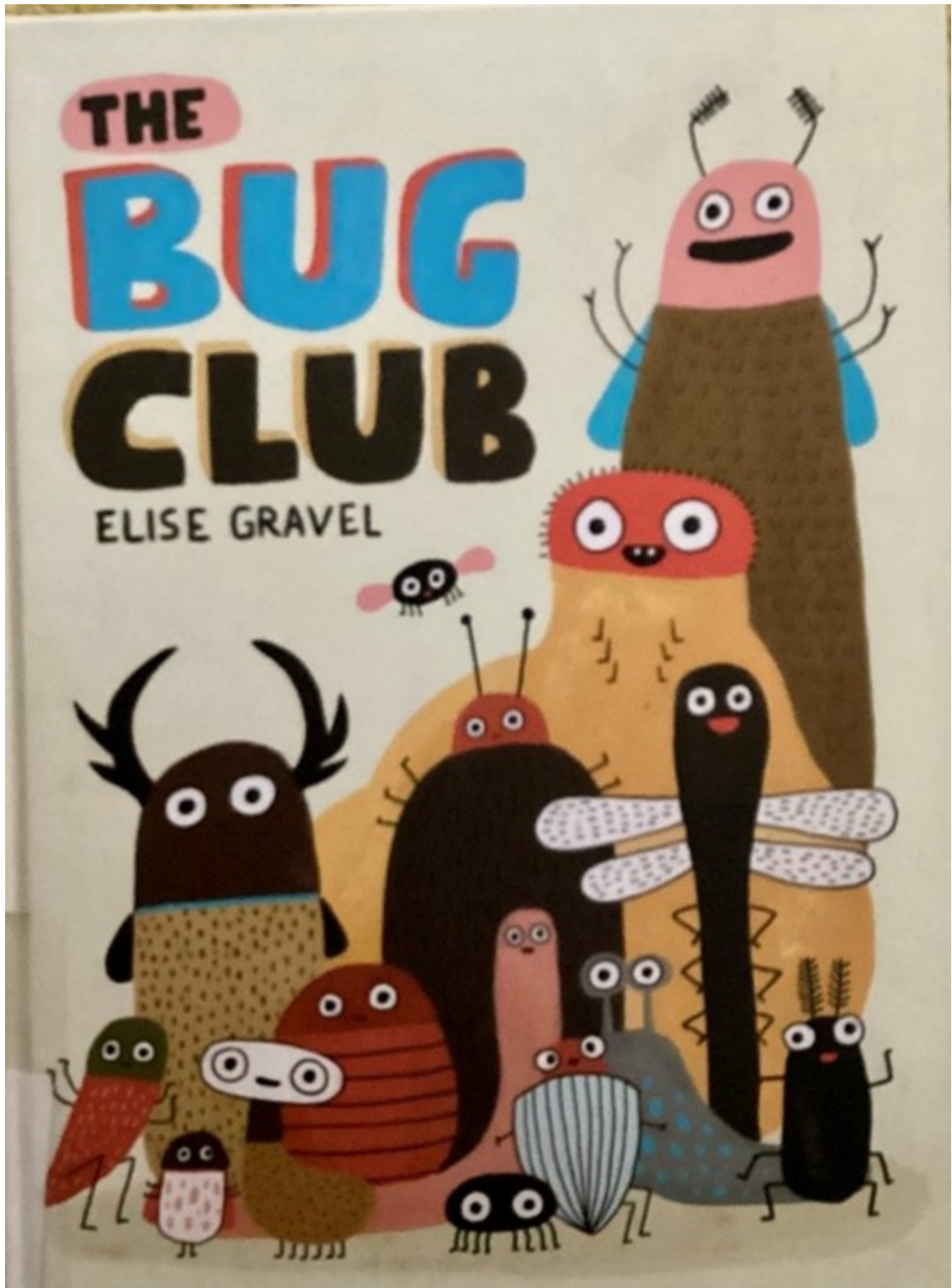
Tuy nhiên, thay vì chỉ trích lẫn nhau về khẩu phần ăn, điều quan trọng hơn là cùng hướng tới giảm thiểu tổn hại, không chỉ đối với động vật mà còn với nước, đất, không khí và toàn bộ hệ sinh thái. Và, quan trọng hơn hết, là nuôi dưỡng tâm nguyện cầu nguyện cho mọi chúng sinh, lớn hay nhỏ.

Dạy trẻ về lòng từ - bắt đầu từ những điều nhỏ nhất

Với những ai đang là cha mẹ, thầy cô, hay đơn giản là có trẻ em xung quanh mình, thì đây là cơ hội tuyệt vời để gieo vào tâm hồn trẻ thơ sự cảm thông đối với thế giới côn trùng.

Một trong những cuốn sách đầy cảm hứng và dễ thương gần đây là Don't Kill the Bugs (Đừng giết những con côn trùng - 2023), do Bala Books, nhánh xuất bản của Shambhala Publications phát hành. Với lối kể bằng vần điệu vui nhộn, nội dung sách truyền tải thông điệp rõ ràng và tích cực về sự hợp tác, lòng tốt và sự đồng cảm giữa trẻ em, qua những hình ảnh minh họa sống động: “Hãy tử

tế, đừng giết. Con ong bé nhỏ kia cũng sợ hãi như con. Nó cũng có cảm xúc thật đấy!”.

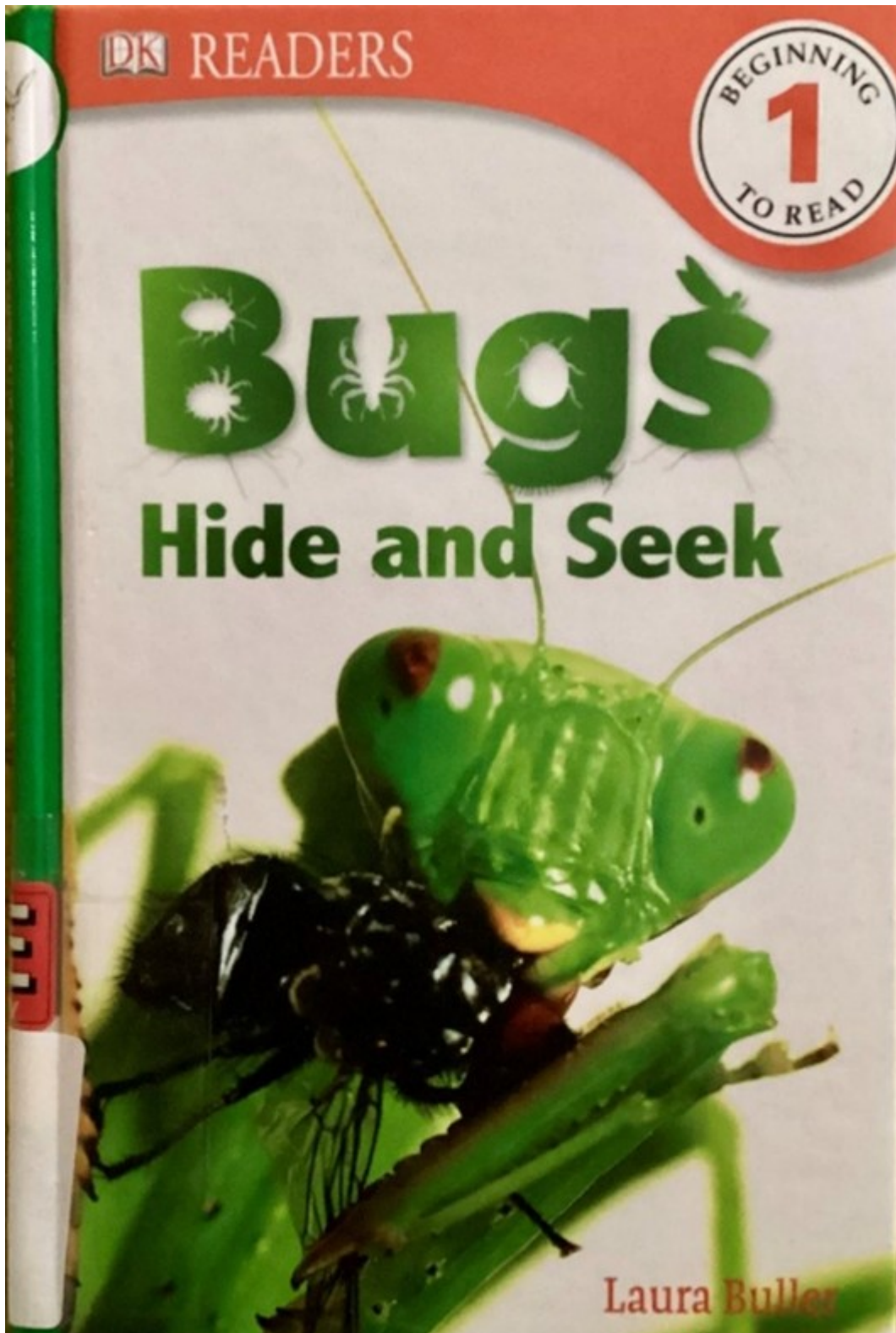

Hình ảnh minh họa

Câu chuyện nhẹ nhàng này dẫn dắt một nhóm bạn nhỏ học cách nhìn nhận lại mối quan hệ của mình với các sinh vật như nhện, bọ rùa, ong và bọ cánh cứng, những sinh linh cũng xứng đáng được yêu thương và bảo vệ. (Tricycle)

Khi trẻ trở thành người bảo vệ sự sống

Với hơn 30 năm làm công tác giáo dục, tôi nhận thấy rằng trẻ nhỏ, đặc biệt là các em ở lứa tuổi mầm non, thường rất thích trở thành “người bảo vệ sự thật” và thể hiện lòng dũng cảm bằng cách đứng về phía những sinh vật yếu ớt. Khi được tiếp xúc với thế giới quan của các loài vật khác, các em sẵn sàng trở thành người hướng dẫn cho người khác - những “vị hộ pháp” nhỏ tuổi của muôn loài.

Hình ảnh minh họa

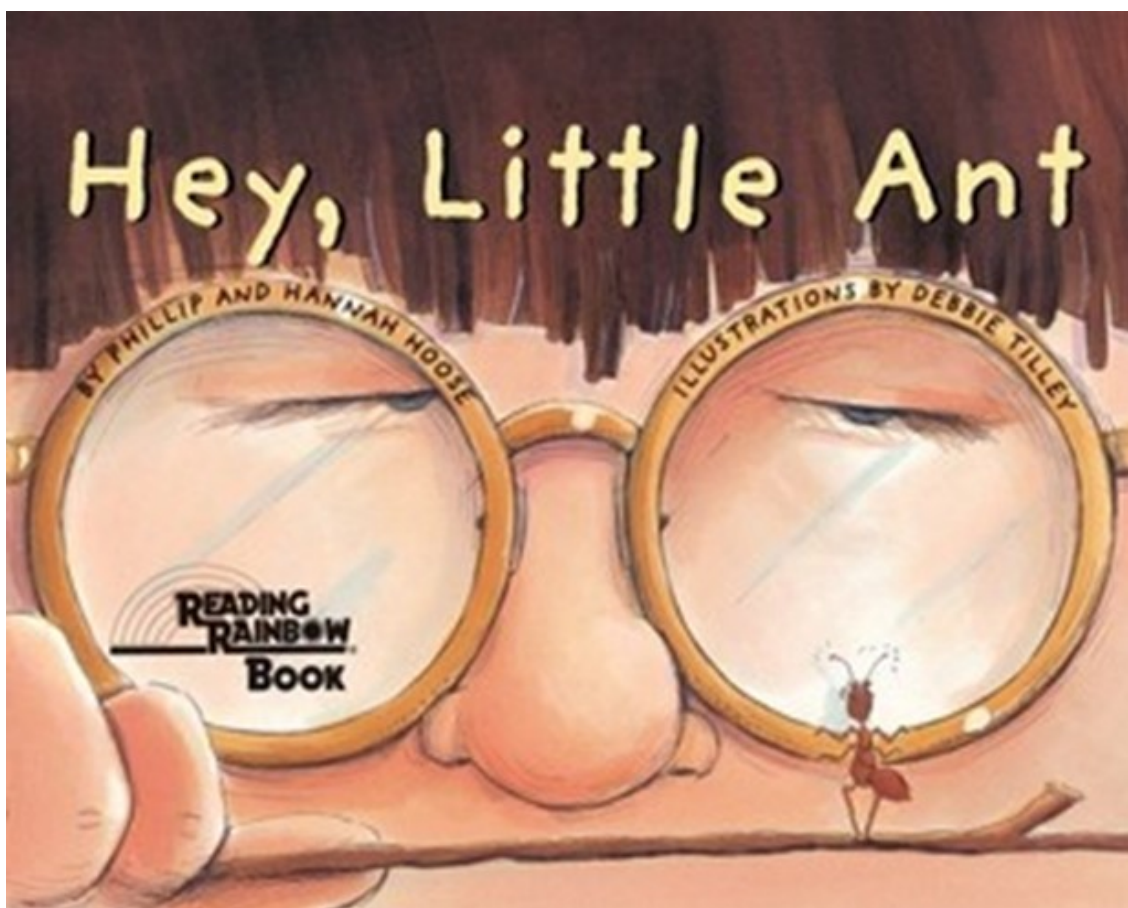
Một cuốn sách khác cũng rất đáng chú ý là *The Bug Club* (Câu lạc bộ Côn trùng) - (Drawn and Quarterly, 2021) của Elise Gravel. Cuốn sách là sự pha trộn tuyệt vời giữa kiến thức thực tế và trí tưởng tượng phong phú, với những hình vẽ đáng yêu về các loài côn trùng, có thật và cả tưởng tượng, có thể khiến ngay cả người sợ côn trùng cũng thấy thích thú. Tác giả đã khéo léo chạm đến hai kiểu trẻ em: Những em thích khám phá khoa học và những em yêu thích thế giới kỳ ảo.

Sự kết hợp này giúp nuôi dưỡng cả tư duy logic và khả năng sáng tạo, rất có giá trị trong hành trình trưởng thành.

Cảm thông không chỉ là bài học đạo đức

Trẻ em hoàn toàn có khả năng trở nên tinh tế khi được khuyến khích: nhẹ nhàng tránh dẫm lên giun, cẩn thận chuyển ốc sên, bỏ rùa, bỏ cánh cứng hay nhện về lại với thiên nhiên. Dẫu việc “chia sẻ hành tinh” không hề dễ dàng,

nhưng chúng ta có thể học cách sống chung qua lòng cảm thông.

Hình ảnh minh họa

Một tác phẩm nữa không thể không nhắc tới là Hey Little Ant (Này, chú kiến nhỏ) - (Tricycle Press, 1998) của Phillip và Hannah Hoose. Câu chuyện cảm động này được kể một phần dưới góc nhìn của chú kiến nhỏ, giúp độc giả mở rộng tầm nhìn về giá trị sống, ai là quan trọng và ai không? Nhà bảo tồn nổi tiếng Jane Goodall từng nhận xét: *“Đây là công cụ hoàn hảo để khơi dậy lòng từ trong trái tim trẻ nhỏ”*. (Goodreads)

Gieo hạt từ bi trong từng hành động nhỏ

Mọi loài đều có mối liên hệ chặt chẽ với nhau, và mỗi ngày, ta có hàng trăm cơ hội để nhận ra tác động của mình lên người khác, dù là qua hành vi cư xử, cảm xúc, hay những tác động vô hình của sự thống trị và kiểm soát. Nếu biết quan sát chính mình, ta có thể điều chỉnh những cảm xúc tiêu cực qua các hình thức lành mạnh như vận động, trò chuyện, viết nhật ký hay vẽ tranh.

Hành động của ta luôn để lại dấu vết và đôi khi, ý định và hệ quả lại chẳng trùng khớp. Cũng vì thế, lời dạy của đức Phật về trí tuệ và lòng từ càng trở nên thiết yếu để chúng ta nuôi dưỡng sự cảm thông trong chính mình và giữa chúng ta với muôn loài.

Tác giả: **Sarah C. Beasley**/Chuyển ngữ và biên tập: **Thường Nguyên**

Nguồn: buddhistdoor.net